

CELOWNIK Komu? Czemu?

l. poj.

	rodzaj męski 	rodzaj żeński 	rodzaj nijaki
przymiotnik	- emu	- ej	- emu
rzeczownik	- owi - u <small>zwykle jednosylabowe</small>	- e - i - y	- u
przykład	Proszę to dać temu nowemu studentowi . Czy możesz pomóc temu małemu chłopcu ?	Mojej mamie brak sił. Małej Kasi na tym zależy. Chorej pani Róży jest zimno.	Małemu dziecku nie wolno dawać zapatek!
	JAKIEMU?	JAKIEJ?	JAKIEMU?

prawdź, czy umiesz. Zrób ćwiczenia na:

o- b- d- i- s- k- e- m

krok po kroku
Polski

CELOWNIK LICZBY POJEDYNCZEJ

III przypadek **Komu? Czemu?**

Rodzaj męski

rzeczownik: **-owi**
-u

przymiotnik: **-emu**

dystrybucja końcówek

Końcówką dominującą jest końcówka **-owi**. Natomiast końcówka **-u** występuje w niewielu wyrazach, często są to słowa jednosylabowe. Najlepiej je zapamiętać.

<i>pan - panu</i>	<i>ojciec - ojcu</i>
<i>brat - bratu</i>	<i>chłopiec - chłopcu</i>
<i>Bóg - Bogu</i>	<i>diabeł - diabłu</i>
<i>ksiądz - księdzu</i>	
<i>książe - księciu</i>	
<i>czart - czartu</i>	
<i>chłop - chłopu</i>	
<i>pies - psu</i>	
<i>lew - lwu</i>	
<i>kot - kotu</i>	
<i>świat - światu</i>	

końcówki fakultatywne

Niektóre rzeczowniki posiadają dwie poprawne formy.

ortu - ortowi
osłu - osłowi
katu - katowi
człeku - człekowi

Często forma z końcówką **-owi** proponowana jest w użyciach metaforycznych.

Na przykład mówiąc o uczniach powiemy:

Wszyscy przyglądali się naszemu klasowemu ortowi.

Powtarzam ciągle temu osłowi, żeby zaczął się uczyć, a on nie chce.

rzeczowniki dzień i rok

Często w przypadku tych rzeczowników spotykamy się z błędną końcówką **-u**, gdyż są włączane do grupy wyrazów jednosylabowych. Natomiast oba te rzeczowniki przyjmują końcówkę **-owi**:

dzień - dniowi
rok - rokowi

Rodzaj żeński

rzeczownik: **-e** dla rzeczowników zakończonych na spółgłoski twarde
-y dla rzeczowników zakończonych na spółgłoski funkcjonalnie miękkie: **-sz, -cz, -dz, -dź, -ż, -rz** oraz na **-c**

-i dla rzeczowników zakończonych na spółgłoski miękkie: **-ś, -ć, -ź, -dź, -ń** oraz na **-l, -j**

przymiotnik: **-ej**

alternacje

p	b	f	w	m	n	s	z	t	d	r	ł	k	g	ch
pie	bie	fie	wie	mie	nie	sie	zie	cie	dzie	rze	le	ce	dze	sze

p:pi Europa - Europie
b:bi torba - torbie
f:fi żyrafa - żyrafie
w:wi kawa - kawie
m:mi mama - mamie
n:ni wanna - wannie
s:si trasa - trasie
z:zi koza - kozie

t:ci gazeta - gazetce
d:dzi woda - wodzie
r:rz góra - górze
ł:l szkoła - szkole

k:c Polska - Polsce
g:dz droga - drodze
ch:sz mucha - musze

celownik a inne przypadki

Dla rodzaju żeńskiego **celownik** i **miejsownik** liczby pojedynczej mają identyczne formy. Dotyczy to również rzeczowników męskich o odmianie żeńskiej (*tacie, artyście, koledze, kierowcy*). Rzeczowniki zakończone na spółgłoski miękkie, funkcjonalnie miękkie oraz **-c, -l, -j**, które w celowniku mają końcówkę **-i, -y**, są równe dopełniaczowi liczby pojedynczej.

Rodzaj nijaki

rzeczownik: **-u**
przymiotnik: **-emu**

Zaimki wskazujące i pytające

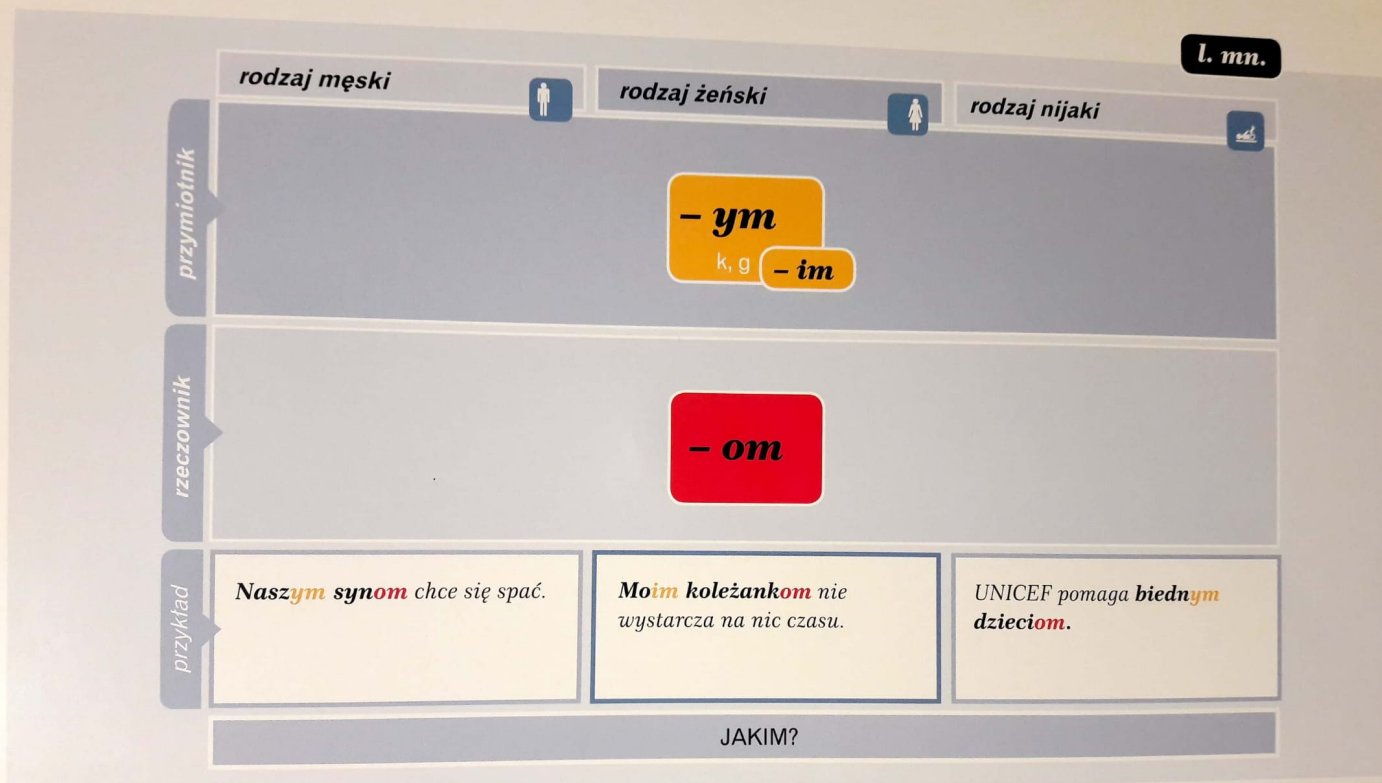
r. męski	r. żeński	r. nijaki
temu	tej	temu
tamtemu	tamtęj	tamtemu
jakiemu	jakiej	jakiemu

Zasady użycia

Celownik to najrzadziej używany przypadek, zwykle oznacza dopełnienie dalsze (*Podaj ojcu gazetę. Pożycz koleżance zeszyt.*). Łączy się z nielicznymi przymkami. Dokładniejsze zasady jego użycia są podane na tablicy nr 8.

tab. 8

CELOWNIK Komu? Czemu?

Sprawdź, czy umiesz. Zrób ćwiczenia na:

e-polish eu

korok po korok

Polsk

WIEŚCZOWNIK O kim? O czym?

CELOWNIK LICZBY MNOGIEJ

III przypadek **Komu? Czemu?**

■ Rodzaj męski, żeński i nijaki

W liczbie mnogiej celownik we wszystkich rodzajach ma identyczne końcówki.

rzeczownik: **-om**

przymiotnik: **-ym**

-im po spółgłoskach miękkich oraz **-k, -g** (*tanim, wysokim, drogim*)

■ Zaimki wskazujące i pytające

tym, tamtym, jakim?

Zasady użycia

a) jako dopełnienie dalsze m.in. po czasownikach:

dziękować	<i>Dziękuję państwu za przybycie.</i>
pomagać	<i>Zawsze pomagam młodszemu bratu.</i>
dawać	<i>Babcia często daje nam prezenty.</i>
oddawać	<i>Czy mógłbyś oddać tę książkę Agnieszce?</i>
podawać	<i>Proszę to podać panu Andrzejowi.</i>
rozdawać	<i>Rozdawali ulotki przechodzącym ludziom.</i>
przynosić	<i>Czy możesz przynieść mi okulary?</i>
pożyczać	<i>Czasem pożyczamy pieniądze sąsiadowi.</i>
darować	<i>Podarował nam przepiękny album.</i>
kupować	<i>Kup ojcu gazetę!</i>
sprzedawać	<i>Sprzedał mi pan zepsute pomidory!</i>
kraść	<i>Ktoś ukradł mojemu bratu samochód.</i>
przedstawiać	<i>Chciałbym przedstawić panu moją żonę.</i>
przypominać	<i>Przypomnijcie kolegom, że jutro piszecie test.</i>
ufać	<i>Zawsze mogę ufać mojemu rodzeństwu.</i>
wierzyć	<i>Nie wierz temu podejrzanemu mężczyźnie!</i>
wybaczając	<i>Nie chciał wybaczyć swojej dziewczynie.</i>
odmawiać	<i>Jak można odmówić pomocy komuś, kto jej potrzebuje?!</i>
przyglądać się	<i>Przyglądał się z uwagą każdemu eksponatowi.</i>
opowiadać	<i>Co wczoraj opowiadał dzieciom bajki.</i>
mówić	<i>Mówiłam ci, żebyś tego nie robił!</i>
tłumaczyć	<i>Długo tłumaczył uczniom nowy problem gramatyczny.</i>
kibicować	<i>Kibicował tej drużynie od lat.</i>
szkodzić	<i>Alkohol szkodzi zdrowiu.</i>
zazdrościć	<i>Zazdrozczę mojej koleżance pięknych włosów.</i>
podobać się	<i>Studentom podobała się lekcja.</i>
smakować	<i>Zaproszonym gościom bardzo smakował poczęstunek.</i>
żyć	<i>Życzę pani wszystkiego najlepszego!</i>
dziwić się	<i>Dziwię się twojemu szefowi, że toleruje takie zachowanie.</i>
dokuczać	<i>Dokuczał wszystkim dziewczynkom w klasie.</i>

Powyższe czasowniki są podane w aspekcie niedokonanym, natomiast celownik występuje również po ich formie dokonanej, jak widać w niektórych przykładach.

b) wyrażenia bezpodmiotowe typu: *zimno mi, gorąco mi, smutno mi, przykro mi, żal mi, dobrze mi, wesoło mi* - gdzie zaimek osobowy w celowniku oznacza nosiciela danego stanu

c) przyimki: *przeciw / przeciwko, dzięki, wbrew, naprzeciw, ku*

d) wyrażenia przyimkowe: *na przekór, na złość*

Wszyscy byli przeciw / przeciwko nowym reformom.

Andrzej czuł, że cała rodzina jest przeciw / przeciwko niemu.

Skończył studia dzięki rodzicom.

On często postępuje wbrew logice i zasadom prawdopodobieństwa.

Wyszedł naprzeciw dzieciom, żeby nie zabłądziły we mgle.

Słońce chyliło się ku zachodowi.

Zrobił to na przekór wszystkim.

Na złość siostrze opowiedziała rodzicom o całej awanturze.

• celownik a dopełniacz

Po niektórych czasownikach zamiast dopełnienia dalszego w celowniku można używać przyimka *dla* z dopełniaczem.

Kupiłem to mamie.

Kupiłem to dla mamy.

Przyniosłem to dzieciom.

Przyniosłem to dla dzieci.